

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

---

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA

Ex-officio br. 631/2019

*u vezi s povredom prava na sigurnu i zdravu životnu sredinu kao posledica zagađenja reke
Gračanke*

Upućen: G. Blerim Kuqi, ministar
Ministarstvo ekonomije i životne sredine

G. Srđan Popović, predsednik
Opština Gračanica

G. Shpend Ahmeti, predsednik
Opština Priština

Kopija za: G. Goran Rakić, ministar
Ministarstvo lokalne samouprave

G. Naser Ramadani, izvršni direktor
Nacionalni institut za javno zdravlje

Priština, dana 5 juna 2020. godine

Cilj izveštaja

1. Cilj ovog Izveštaja sa preporukama je da se skrene pažnja Opštini Gračanica, Opštini Priština i Ministarstvu ekonomije i životne sredine (u daljem tekstu: ministarstvo) na potrebu da se urgentno preduzmu mere, kao pozitivne obaveze za zaštitu reke Gračanke od zagađenja, prekomerne upotrebe i zloupotrebe, kao neophodnost za zaštitu zdravlja građana i zaštitu životne sredine.
2. Ombudsman putem ovog Izveštaja nastoji da međunarodnim instrumentima, ustavnim i pravnim osnovama, argumentuje s jedne strane odgovornosti države za izbegavanje štetnih uticaja reke Gračanke na zdravlje građana i životnu sredinu, a s druge strane da ukaže na neuspeh vlasti da ispune obaveze da se spreči uticaj zagađenja na ljudska prava građana, pravo na sigurno i zdravo okruženje, pravo na život i pravo na privatnost.
3. Izveštaj se zasniva na informacijama koje su primljene u vezi sa zagađivanjem reke Gračanke od strane medija i nadležnih centralnih i lokalnih vlasti, kao i poseti predstavnika Institucije Ombudsmana (u daljem tekstu: IO) mestu događaja.

Pravna osnova

4. Prema članu 135, stava 3, Ustava: *“Ombudsman ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere, onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa.”*
5. Takođe, shodno Zakonu Br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman između ostalog ima ove nadležnosti i odgovornosti:
  - *“... da istražuje primljene žalbe od svakog fizičkog i pravnog lica u vezi tvrdnji o kršenju ljudskih prava predviđenih Ustavom, zakonima i drugim aktima, kao i međunarodnim za ljudska prava, posebno Evropskom Konvencijom o ljudskim pravima, obuhvatajući radnje ili neradnje koje predstavljaju zloupotrebu autoriteta.” (član 16, stav 1);*
  - *da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima, a kada je to neophodno da izrazi svoje mišljenje o stavovima i reagovanju odgovarajućih autoriteta u vezi takvih slučajeva; (član 18, stav 1, tačka 1.2);*
  - *da obelodani ljudska prava i napore za borbu protiv svih oblika diskriminacije pomoću podizanja svesti, naročito preko informisanja i edukacije, a i preko medija; (član 18, stav 1, tačka 1.4);*
  - *da preporučuje Vladu, Skupštinu i druge nadležne institucije Republike Kosovo o pitanjima koje se odnose na unapređivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i nediskriminacije; (član 18, stav 1, tačka 1.5)*
  - *Da objavi obaveštenja, mišljenja, preporuke, predloge i svoje izveštaje; da objavi obaveštenja, mišljenja, preporuke, predloge i svoje izveštaje; (član 18, stav 1, tačka 1.6);*
  - Ombudsman može dati svoj savet i preporuke autoritetima Republike Kosovo o programima i njihovim politikama radi obezbeđivanja zaštite i unapređivanja ljudskih

prava i sloboda u Republici Kosovo. (član 18, stav 3);

Sažetak činjenica

Činjenice, dokazi i informacije kojima raspolaže IO mogu se sažeti na sledeći način:

6. Dana 31. jula 2019. godine, predstavnici IO otišli su na lice mesta da tj. da vide korito reke Gračanke u selu Laplje Selo, opština Gračanica, tamo gde je kao rezultat lošeg upravljanja, primećeno zagađenje otpadom raznih vrsta, kao i izliv kanalizacije. Reka je ispuštala veoma neprijatan miris i bila obojena u žuto-belu boju. Iz informacija koje su dobijene od stanovnika naselja u okolini jasno se videlo da su im stanje reke i stalni smrad alarmantno otežali život.
7. Dana 6. avgusta 2019. godine, predstavnici IO su se sastali sa direktorom Inspektorata Opštine Gračanica i inspektorkom koja je odgovorna za životnu sredinu od kojih su saznali da reka ispušta stalni smrad, pogotovo tokom letnjeg perioda, obzirom da se sve kanalizacije izlivaju u reku. Na sastanku se saznalo da je Opština preduzimala kontinuirane akcije čišćenja reke, ali prema njima to je nije rezultiralo uspehom, jer je zagađenje, usled različitih ispuštanja u reku, veće u odnosu na kapacitet Opštine za održavanje.

Inspektorat Opštine Gračanica je procenio da količina zagađenja reke dolazi iz industrijskih ispusta van teritorije Gračanice, jednog operatera u selu Ajvalija, koje se nalazi na teritoriji Opštine Prištine i prelazi u nadležnost Opštine Gračanica.

Prema rečima direktora Inspektorata Opštine Gračanica, on je u vezi ovog problema obavestio Opštinu Priština i Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, (u nastavku teksta: Ministarstvo). Inspektorat ministarstva je putem izveštaja o inspekcijском nadzoru toka reke Gračanke od 4. jula 2019. godine procenio da zagađenje reke potiče od sanitarne kanalizacije i utvrdio da je zaštita rečnih korita nadležnost opština.

8. S obzirom da je zagađenje toka reke Gračanke prevazišlo nadležnost samo jedne opštine, dana 2. septembra 2019. godine, predstavnici IO-a su se sastali sa generalnim sekretarom Ministarstva administracije lokalne samouprave (MALS) i tražili od MALS-a da se pokrene ovo pitanje na centralnom nivou, kako bi se diskutovalo o načinima saniranja zagađenja. Ministarstvo je naglasilo da će MALS prihvatiti ovo pitanje odgovorno i s prioritetom.
9. Dana, 17. septembra 2019, godine, tadašnja ministarka MALS-a je organizovala sastanak gde je diskutovano o zagađenju reke Gračanka, na kome je učestvovao Ombudsman, zamenica Ombudsmana, tadašnji ministar i šefica Inspektorata Ministarstva i direktor Direkcije za urbanizam opštine Gračanica. Iako su bili pozvani i rukovodioci Opštine Priština i Opštine Kosovo Polje, nisu se odazvali ovom pozivu. Ombudsman je na sastanku ocenio da navedeno pitanje predstavlja kršenje prava na sigurno i zdravo okruženje, povredu privatnosti i prava na život, prava zagarantovanih Ustavom i važećim zakonodavstvom, i tražio je od nadležnih vlasti da preduzimaju hitne i odgovarajuće mere kako bi se izbegavale nepravilnosti. Na sastanku su se predstavnici gore pomenutih vlasti složili da se kapitalnim ulaganjima, odnosno pokretanjem procedura za razvoj i sprovođenje kapitalnih projekata, može ostvari dugoročno rešenje zagađenja reke.

10. Dana 18. decembra 2019. godine, predstavница IO-a se obratila Diviziji za planiranje vodenih resursa u MŽSPP, sa zahtevom da dobije informacije o postupcima koji su preduzeti ili se planiraju preduzeti za saniranje stanja pomenute reke.
11. Dana 13. januara 2020. godine, IO je dobio odgovor od službenice za upravljanje projektima u Regionalnoj upravi za rečni sliv (institucija je telo koje izveštava ministarstvu) koja je obavestila da se MŽSPP obratilo opštinama sa zahtevom za podnošenje projektnih predloga u oblasti voda. Slijedom, ovim zahtevom je traženo od opština da analitički predstave izazove u oblasti voda i potrebu za preduzimanje mere u istima, uključujući regulisanje, čišćenje, sanaciju reka itd. Osim ovih informacija IO nije upoznat da li je MŽSPP dobio neki predlog projekta od opštine Gračanica o saniranju reke Gračanke. Takođe, prema informacijama koje je primio, IO je upoznat da regulisanje potoka Kravarice na teritoriji opštine Priština i Gračanica uvrštena je na listi kapitalnih projekata za 2019. godinu, koji je realizovan ove godine.
12. U vezi sa zahtevom za objašnjenja u vezi sa komunikacijom od 13 januara 2020. godine, primljen od Regionalnoj upravi za rečni sliv, Ombudsman je dana 18 januara 2020. godine, primio odgovor kao u nastavku (citiranje u originalu): *“Za reku Kravaricu u Lapljem Selu O. Gračanica, realizacijom ovog projekta preduzete su mere realizacijom ovog projekta, regulisan je tok reke, vršeno je čišćenje reke, dio reke u blizini Poljoprivrednog fakulteta je pokriven zbog smrada, zatim je nastavljeno pokrivanje reke i kod novih socijalnih stambenih zgrada, a nastavljeno je čišćenje i regulisan je protok reke do crkve Lapljeg Sela.”*
13. Dana 6. februara 2020. godine, predstavница IO-a se putem elektronske pošte obratila Nacionalnom institutu za javno zdravlje Kosova (NIJZK) kako bi dobila informacije da li je isti, kao odgovorni autoritet za istraživanje uticaja faktora životne sredine na zdravlje stanovništva, preduzeo konkretne mere po tom pitanju na osnovu zakonskih nadležnosti koje ima. Direktor NIJZK-a je obavestio IO-a da institucija kojom on rukovodi nije primila nijedan zahtev od strane relevantnih institucija za procenu sanitarno-higijenskog stanja reke Gračanica, pa je isti tražio od IO-a dodatne informacije i relevantnu dokumentaciju kako bi preduzeo hitne mere.
14. Dana 14. februara 2020. godine, NIJZK je dostavio IO-u detaljan izveštaj u kojem je procenjena aktuelana sanitarno-higijenska i epidemiološka situacija u u naselju Laplje Selo u opštini Gračanica, zbog zagađenja reke Gračanke.. Izveštaj odražava teško stanje zagađenja reke i preporučuje odgovornim vlastima da odmah preduzmu mere u okviru nadležnosti i zakonskih odgovornosti koje imaju za regulisanje i održavanje reke. Ekipe NIJZK-a zajedno sa opštinskim zvaničnicima tokom posmatranja protoka reke, u februaru 2020. godine, primetila je :
  - *Nedostatak održavanja korite reke*
  - *Otpad i direktan izliv kanalizacije*
  - *Stambene kuće su u blizini reke, od kojih mnoge nisu povezane na sistem kanalizacije i kanalizacija istih se izliva direktno u reku*
  - *Opština nema sistem za pročišćavanje otpadnih voda*
  - *Na ovom području snabdevanje vodom za piće obavlja se od centralnog vodovoda RKV „Priština“, i*

- *Prikupljanje smeća vrši se jednom sedmično od strane kompanije "Pastrimi"*

Pravni instrumenti primenjivi u Republici Kosovo

15. Ustav Republike Kosovo u članu 21, navodi: *“Republika Kosovo štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode, [...]”*
16. Ustav Republike Kosovo garantuje svakom građaninu pravo na pravo na sigurno i zdravo okruženje. Odgovornost za Životnu Sredinu definiše se u članu 52 Ustava: *“1. Priroda i biodiverzitet, životna sredina i nacionalno nasleđe su obaveza svakog lica. 2. Instrukcije javne vlasti su dužne da se angažuju kako bi svakom licu garantovali mogućnost uticaja na odluke koje se tiču životne sredine u kojoj žive. 3. Uticaj na životnu sredinu će se uzeti u obzir od strane javnih institucija tokom procesa donošenja odluka.”*
17. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP), u skladu sa Ustavom Republike Kosovo, predstavlja pravni dokument direktno primenjiv u Republici Kosovo i ima premoć u slučaju sukoba, nad svim zakonskim odredbama i ostalim aktima javnih institucija,¹ u članu 13 definiše pravo na efikasno rešenje: *„Svako kome su povrijeđena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.”*
18. Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života utvrđeno je članom 8 EKLJP, *“Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i ...”*
19. Da bi se osnovna prava i slobode zagwarantovane Ustavom zemlje tumačila u skladu sa vrednostima otvorenog i demokratskog društva u skladu sa praksom međunarodnih organa koji ih nadgledaju, Ustav u članu 53, *[Tumačenje odredbi ljudskih prava]*, precizira: *“Osnovna prava i slobode zagarrantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava”*.
20. Zakon br. 03/L-025 o zaštiti životne sredine, (u daljem tekstu: Zakon o zaštiti životne sredine), u članu 1, stav 2 izričito utvrđuje: *“Cilj ovog zakona je da promoviše stvaranje zdrave životne sredine za narod Kosova postepenim prihvatanjem standarda za životnu sredinu Evropske unije.”* Zakon u članu 2 stav 2 izričito precizira da: *“Ovaj zakon ima za cilj: [...] poboljšanje uslova životne sredine koje su vezane za kvalitet života i zaštitu zdravlja ljudi; [...] koordinaciju državnih delatnosti da bi se ispunili zahtevi u zaštiti životne sredine; [...]”*.
21. Zakon br. 04/L-147 o vodama Kosova, (u daljem tekstu: Zakon o vodama) čiji je cilj da obezbedi razvoj i održivo korišćenje vodnih resursa, koja su neophodna za zdravlje ljudi, zaštitu životne sredine i socijalno-ekonomski razvoj, zaštitu vodenih izvora od zagađenja, prevelikog korišćenja i zloupotrebe,² u članu 1 *karakterišući vodene resurse kao “imovina od opšteg interesa i imovina Republike Kosovo, koja se čuvaju i štite zakonom”* daje nadležnim organima nadležnosti i odgovornosti za dobro upravljanje vodama.
22. Zakon o vodama precizira neke od principa održive administracije, među ostalim spominjemo dva od njih:” *1.2 Načelo zbrinjavanja-ako postoji opasnost da određena*

---

¹ Ustav Republike Kosovo, član 22

² Poseban Zakon br. 04/L-147 o vodama Kosova, Član 2.1 i 2.3.

aktivnost može uzrokovati štetno delovanje vode ili štetno delovanje od vode, ali za to nema naučni dokaz, preduzimaju se aktivnosti zasnovanih na odgovarjućoj proceni opasnosti neophodnu za obezbeđivanje visokog nivoa zaštite vode i od vode; i 1.6 Načelo „zagađivač plaća” – što znači, svako lice koje uzrokuje ili dozvoli ispuštanje i nastajanje zagađenja odgovaraće finansijski i krivično za sve proizišle troškove uključujući i troškove za sprečavanje zagađenja, potrebne mere kontrole, administrativne troškove, troškove obnavljanja ili nadoknađivanja, uskladu sa ovim zakonom;”

23. Zakon br. 03/L-160 o zaštiti vazduha od zagađenja (u daljem tekstu: Zakona o zaštiti vazduha od zagađenja) ima za cilj da reguliše i garantuje pravo građana da žive u životnoj sredini sa čistim vazduhom, štiteći zdravlje ljudi, floru, faunu, prirodne i kulturne vrednosti životne sredine, u članu 8 definiše opšte obaveze izvora zagađenja: “1. Svako pravno ili fizičko lice, treba da čuva kvalitet vazduha, da zaštiti vazduh od zagađenja prouzrokovane delatnostima koje se odvijaju na teritoriji Republike Kosovo [...].”
24. Zakon br. 04/l-175 za inspektorat životne sredine, voda, prirode, prostornog planiranja i izgradnje, u članu 10, stav 1 definiše: “Inspektorat zaštite životne sredine vrši inspeksijski nadzor i kontrolu kroz inspekcije životne sredine u sprovođenju ovoga zakona i zakonima iz oblasti zaštite životne sredine”, dok član 34 propisuje: “Inspektor može da zahteva u okviru inspeksijskog postupka mišljenje i stručnu saradnju relevantnih institucija, ako je potrebno za pravilnu procenu činjeničnog stanja.”
25. Zakon nr. 02/l-109 o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti predviđa preduzimanje mera za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti, članom 8, stav 8.2, koji definiše: “Opšte mere zaštite od zaraznih bolesti su: [...] Otklanjanje zagađenih i otpadnih voda na način i pod uslovima koji obezbeđuju zaštitu od zagađivanja vode i zemljišta, kao i zaštita od umnožavanja insekata i glodara; [...]”.
26. Zakon br. 02/L-78 o javnom zdravstvu, član 6, stav 6.1 definiše: “Nacionalni institut javnog zdravlja na Kosov (NIJZK) proučava uticaj faktora sredine na zdravlje stanovništva i predlaže zaštitne mere za sprečavanje štetnih efekata za zdravlje.” Dok u stavu 6.2 definiše. “NIJZK predlaže i preduzima stručne radnje i preporučuje nadležnim institucijama otklanjanje otkrivenih nedostataka i bilo kojeg štetnog efekta po zdravlje.”
27. Zakon br. 03/l – 040 o lokalnoj samoupravi, u članu 17 definiše: “Opština ima potpunu i isključivu nadležnost u pogledu brige o lokalnim interesima, poštujući ....: [...]
- e) zaštita životne sredine na lokalnom nivou;
  - f) pružanje komunalnih usluga, snabdevanje vodom, održavanje kanalizacionog sistema i drenaža, tretman otpadnih voda i otpadnog materijala (đubre), briga o lokalnim putevima, lokalnom prevozu i lokalnom sistemu centralnog grejanja;
  - i) promocija i zaštita ljudskog prava; [...]
28. Zakon o vodama u članu 49, stav 1 definiše: “1. Nadležni za zaštitu korita, obala vodotokova, kanala, tunela i akumulacija su:
- 1.1. unutar urbanih zona, opštine;
  - 1.2. unutar granice rečnog sliva, Autoritet;
  - 1.3. Ministarstvoprati i nadgleda radove i aktivnosti preduzetih za zaštitu obala vodotokova i akumulacija.”

29. Zakon o vodama u članu 93 izričito utvrđuje: “Sprovođenje ovog zakona i ostalih podzakonskih akata usvojene na osnovu ovog zakona, sprovodi Ministarstvo.” Dok član 94 ovog zakona [Inspeksijski nadzor], u stavu 1 i 2 specifikuje kao u nastavku: “1. Poslove inspeksijskog nadzora o sprovođenju ovog zakona i odredbi donetih na osnovu ovog zakonavrše inspektori voda iz ministarstva i ovlašćeni inspektor opština. 2. Inspektor voda vrši inspeksijski nadzor voda na nivou Kosova, dok ovlašćeni inspektor voda vrši inspeksijski nadzor voda na komunalnom nivou.”

Pravna analiza

30. Procene i konstatacije Ombudsmana u vezi sa zagađenjem reke Gračanke se zasnivaju na pravima zagarantovanim Ustavom Republike Kosovo, važećim zakonima u zemlji, EKLJP i praksom Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP).
31. Ustav Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) zaštititi životne sredine i odredio je posebno mesto, svrstavajući je ne samo u poglavlje o osnovnim pravima i slobodama (Poglavlje II Ustava), već i među vrednostima na kojima počiva ustavni poredak. Član 7 [Vrednosti] “Ustavni red Republike Kosovo se zasniva na načela ..., poštovanja ljudskih prava i sloboda vladavine zakona, nediskriminacije, imovinskog prava, zaštite sredine, [...]”.
32. Ustav, dajući snagu imperativnom principu, u članu 52. stav 1. izričito definiše odgovornost svih bez izuzetka za zaštitu životne sredine, naglašavajući da; “Priroda i biodiverzitet, životna sredina i nacionalno nasleđe su obaveza svakog lica.”
33. Ombudsman na osnovu člana 53 [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava] Ustava prema kome osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom se tumače u saglasnosti sa odlukama Evropskog suda za ljudska prava, nalazi da iako EKLJP izričito ne garantuje pravo na sigurno, mirno i zdravo okruženje, indirektno pruža određeni stepen zaštite u pitanjima zaštite životne sredine putem sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP). Prema praksi ESLJP-a, javne vlasti su dužne da preduzmu konkretne mere kako bi osigurale da ljudska prava ne budu ozbiljno pod uticajem štetnih faktora sredine.
34. Pravo na privatnost, po kome “Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma [...]”, je utvrđeno u članu 8, stav 1 EKLJP. Prema praksi ESLJP-a, pravo na zdravu životnu sredinu zauzima posebno mesto u članu 8. Ovo pravo podrazumeva poštovanje kvaliteta privatnog života kao i uživanje u uslovima „životnog prostora“ jedne osobe³. Na osnovu prakse ESLJP-a, veliko zagađenje okoline, od visokog nivoa smrada, buke, dima, toksičnih širenja, mogu da predstavljaju ometanje u mirno uživanje osobe u kući, čak i kada zagađenje ne predstavlja ozbiljnu opasnost za njegovo zdravlje⁴. U presudi *Lopez Ostra protiv Španije*, sud je presudio da "ozbiljna šteta za životnu sredinu može da utiče na dobrobit jedne osobe i lišiti istog mesta stanovanja, oštetivši njegov privatni i porodični život ”.
35. Uticaj zagađenja životne sredine na dobrobit građana ogleda se i u slučaju ESLJP-a, *Guerra i drugi protiv Italije*. Sud je ocenio da zagađenje životne sredine može da utiče na dobrobit pojedinaca i na taj način da spreči uživanje u kući, uticajući negativno na

³ Powell & Rayner v. the United Kingdom

⁴ Taşkın and Others v. Turkey,

privatan i porodični život. Sud je zaključio da tužena država nije ispunila svoju pozitivnu obavezu da osigura podnosiocima predstavke pravo na poštovanje njihovog privatnog i porodičnog života, što je protivno članu 8, Konvencije.

36. Praksa ESLJP u smislu člana 2, Konvencije [*Pravo na život*] daje mišljenje da država treba da postavi pozitivne obaveze za preduzimanje potrebnih mera za zaštitu života građana u okviru svoje jurisdikcije. Član 2, obavezuje javne organe da preduzmu korake za garantovanje prava predviđenih Konvencijom, čak i kada se prava ugrožavaju od strane drugih (privatnih) lica, ili aktivnosti koje nisu direktno povezane sa državom. Prema Sudu, pozitivna obaveza država može se primeniti u kontekstu opasnih aktivnosti, funkcionisanja fabrika sa hemijskim toksičnim širenjima ili lokacija za prikupljanje otpada, bilo otpada koji je prevozen od samih javnih vlasti ili bilo od strane privatnih kompanija. Uopšteno, stepen odgovornosti javnih vlasti zavisi od faktora koliko je veliki uticaj rizičnih aktivnosti i predviđanje opasnosti po život.
37. Imajući u vidu stanje reke Gračanka, ekstremno zagađenje reke bilo zbog izliva kanalizacije, bilo zbog bacanja raznog otpada, Ombudsman smatra da zakon o vodama Kosova, čiji je cilj da zaštiti vodne resurse od zagađenja, prekomernog korišćenja i zloupotrebe, putem svojih odredbi, dovoljno je predvideo zabranu zagađenja reka. Član 48, stav 1.2, je specificirao da *U cilju zaštite korita, obala vodotokova, kanala, tunela, vodnih akumulacija, zabranjeno je: ađenja peska, šljunka, kamenja, deponiranje zemljišta, bacanje otpada, čvrstog materijala i izručivanje tečnih materija u vodotokove, jezera, akumulacije i njihove obale;*
38. Štaviše, u članu 60, stav 1, Zakona o vodama izvodi imperativnu poruku koja to odlučno precizira: *“Zabranjuje se, osim vodnom dozvolom, ispuštanje mase iz industrijskog tečnog otpada, poljoprivrednog i urbanih crnih voda kao i ulja upotrebljena u kanaliziranju ili u sistemu za ceđenje u površinska i podzemna vodna tela, blizu rečne obale i vlažnog zemljišta.”*
39. U nastavku član 63 [Bacanje supstanci i otpada], nije ostavio prostor za stvaranje trenutnog stanja reke i prostor za zanemarivanje ovog pitanja od strane nadležnih organa precizirajući da:
- 1. Zabranjuje se bacanje čvrstih, tečnih i gasovitih supstanci i otpada koji zbog fizičkih, hemijskih i bioloških osobina rizikuju zdravlje ljudi, kvalitet površinskih i podzemnih voda, floru i faunu vode, otežavaju proticanje vode, rizikuju objekte i vodnu opremu.*
  - 2. Zabranjuje se bilo koja vrsta transporta opasnih supstanci, materija i otpada blizu akumulacija i zaštićenih zona vode osim sa posebnom dozvolom.*
  - 3. Zabranjuje se bilo koja izgradnja objekata i opreme namenjene za proizvodnju opasnih supstanci i materija u blizini površinskih i podzemnih vodnih tela uključujući i akumulacije*
40. Ombudsman smatra da gore navedene odredbe, precizirajući dovoljno zabranu izliva kanalizacije i bacanje otpada raznih vrsta u reku, istovremeno nameću nadležnim organima obaveze da preduzmu mere za sprečavanje i ometanje zagađenja. Shodno tome, stanje reke Gračanka u čitavom njenom toku ukazuje na neuspeh opština Gračanica i Priština, a posebno Ministarstva da ispune efektivne zakonske obaveze u sprečavanju

zagađenja, putem mera svesti, kaznenim merama ali takođe i drugim merama za dobro upravljanje vodom.

41. Ombudsman nalazi da je ESLJP u slučaju *Dubetska i drugi protiv Ukrajine*, u kojem je iz razloga što nije uspelo da se od strane vlasti nađe efikasno rešenje za zaustavljanje zagađenja, utvrdio kršenje člana 8, i ocenio da nema sumnje da zagađenje može negativno da utiče na javno zdravlje uopšte i da pogoršava kvalitet života pojedinca, mada je često nemoguće utvrditi njegov efekat u svakom pojedinačnom slučaju. U ovom slučaju, naglašeno je da život u području koje očigledno premašuje standarde dozvoljene zagađenjem predstavlja visoki rizik po zdravlje.
42. Zakon o vodama, dalje, u članu 49, stav 1, jasno kaže da su nadležni organi za zaštitu korita, obala vodotoka, *1.1.unutar urbanih zona, opštine*; dok stav *1.2. unutar granice rečnog sliva, Autoritet*; Dok teret za nadgledanje aktivnosti za zaštitu voda, u skladu sa stavom 1.3. snosi **Ministarstvo** koje *“prati i nadgleda radove i aktivnosti preduzetih za zaštitu obala vodotokova i akumulacija.”*
43. Štaviše, opštinski zadaci da zaštite životnu sredinu u okviru njene teritorije je navedeno, tačno u Zakonu br. 03/l-040 o lokalnoj samoupravi, koji u članu 17, utvrđuje da Opština ima potpunu i isključivu nadležnost u pogledu lokalnih interesa, *“urbano i ruralno planiranje; zaštita životne sredine na lokalnom nivou; pružanje javnih i komunalnih usluga, snabdevanje vodom, održavanje kanalizacionog sistema i drenaža, tretman otpadnih voda i otpadnog materijala ... promocija i zaštita ljudskog prava ... zdravstvena zaštita;*
44. Ombudsman procenjuje da uprkos dovoljnoj zakonskoj osnovi koja jasno definiše nadležnosti opštinskih i centralnih organa u pogledu zaštite i upravljanja vodnim tokovima na terenu, stanje na terenu dokazuje da opština Gračanica na svojoj teritoriji, uprkos tvrdnjama o investiranju i održavanju, nije uspela da pruži efikasnu zaštitu reke od zagađenja, prekomerne upotrebe i zloupotrebe.
45. Štaviše, Ombudsman nije uspeo da dobije pristup informacijama koje bi dokazale preduzimanje radnji od strane Opštine Priština, imajući u vidu da tok reke prolazi kroz selo Ajvalija, mesto u kome se prema tvrdnjama opštine Gračanica ispuštaju otpadne vode i koje se nalazi na teritoriji opštine Prištine. Pokazatelj zanemarivanja ovog pitanja od strane opštine Priština je zanemarivanje zahteva opštine Gračanica za saradnju, i neodzivanje na poziv MALS za sastanak.
46. S tim u vezi, uprkos alarmantnom stanju i stalnom reagovanju građana u pogledu zagađenja reke i uticaja na prava građana, i tvrdnji opštine Gračanica da nije uspela da kontroliše protok reke zbog prekoračenja svog teritorijalnog prostora, Ombudsman, na osnovu pravne analize, primećuje da odredbe Zakona o vodama ne ostavljaju prostor koji bi mogao da opravda nepažnju Autoriteta/Ministarstva i njihovo oslobađanje od odgovornosti za stvaranje alarmantnog stanja reke.
47. Ombudsman ocenjujući kao zabrinjavajuće ćutanje ministarstva kao nadležnog tela uprkos ovlašćenju koju zakonski osnov daje u stvorenoj situaciji, upozorava na član 13 Zakona o vodama koji precizira da Ministarstvo ima odgovornost i obavezu *“1.2. primenu zakona i podzakonskih akata i drugih pravila iz oblasti vodenih resursa, obuhvata i druge zakone iz oblasti životne sredine;... 1.5. upravljanje i menadžiranje svih vodenih resursa na teritoriji Republike Kosovo;1.6. izvršavanje svih poslova i administrativne aktivnosti,*

profesionalne i drugih organizativnih i razvojnih poslova koji se obavezuju ovim zakonom;”

48. Član 49, stav 1.2 Zakona o vodama Kosova utvrđuje “**Autoritet**” kao organ koji je nadležan za zaštitu “*unutar granice rečnog sliva*”. **Autoritet koji prema zakonu izveštava ministru**, na osnovu člana 22 zakona, dužan je da preduzme neophodne mere za zaštitu površinskih i podzemnih voda, 1.6. izrađuje planove za menadžiranje voda za sliv, 1.8. stara se za sprovođenje mera za zaštitu od štetnih mera voda u vodotoku.
49. Dalje, Ombudsman, primećuje da uprkos stanju reke, nijedno od nadležnih tela nije preduzelo mere sankcije protiv zagađivača. Ombudsman skreće pažnju član 93, zakona izričito predviđa da: *Sprovođenje ovog zakona i ostalih podzakonskih akata usvojene na osnovu ovog zakona, sprovodi Ministarstvo.*” Dok član 94, stav 1, i 2, Zakona o vodama koji precizno kaže: “1. *Poslove inspekcijskog nadzora o sprovođenju ovog zakonai odredbi donetih na osnovu ovog zakonavrše inspektori voda iz ministarstva i ovlašćeni inspektor opština.*2. *Inspektor voda vrši inspekcijski nadzor voda na nivou Kosova, dok ovlašćeni inspektor voda vrši inspekcijski nadzor voda na komunalnom nivou.*”
50. Uzimajući u obzir izveštaj Ministarstva, prilikom uvida u stanje na terenu, koji se može oceniti kao odraz nezainteresovanosti za rešavanje pitanja, uprkos zakonskim obavezama, uz obrazloženje da to pitanje spada u nadležnosti opštine, iako je reka prevazišla granice opštine, Ombudsman skreće pažnju na članu 97, Zakona o vodama Kosova, koji definiše širok spektar odgovornosti Inspektora voda, ovlašćenog inspektora voda⁵
51. Takođe, član 47, stav 1, Zakona br. 04/1-175 za inspektorat životne sredine, voda, prirode, prostornog planiranja i izgradnje predviđa da “*Inspekcijski nadzor može se istovremeno vršiti od više inspekcijskih organa.*”
52. Neuspeh vlasti da kontrolišu tok reke Gračanke je pokazatelj neuspeha opštinskih i centralnih organa da poštuju ustavnu odgovornost za zaštitu vodnih resursa i da spreče uticaj na prava građana. Uzimajući u obzir mišljenje ESLJP da “*život u području sa jasnim prekoračenjem standarda zagađenja predstavlja visoki zdravstveni rizik.*”⁶ tokom istrage slučaja, uprkos ekstremnoj degradaciji reke Gračanke i mogućnosti uticaja zagađenja na zdravlje građana, primećuje se da vlasti nikada nisu ni tražile zvaničnu procenu od Nacionalnog instituta za javno zdravlje Kosova (NIJZK)⁷, o mogućnosti

---

⁵ Zakon o vodama, član 97, Delokrug inspektora za vodei ovlašćenog inspektora za vode1. Inspektor voda, ovlašćeni inspektor voda u okviru nadležnosti utvrđenih ovim i drugim zakonima, ima pravo da:1.1.kontrolira konstantuje ako seopšte korišćenjevoda realizuje saovimZakonom;1.2.kontrolira i konstantuje ako sa parcelom oko obala deluje u skladu sa ovim zakonom;1.3.izvršikontrolu i konstantuje ako su pravna licakoji upravljaju vodnimslivovima izradili program za zaštitu od štetnih delovanja voda;1.4.izvršikontrolu i konstantuje ako su pravna lica kojiupravljaju vodnimslivovima preduzelimere i potrebne aktivnosti za zaštitu od štetnih delovanja voda;...1.7.kontroliše sve radove vodnog sistema, izgradnje objekata i sve radove kojimoguuzrokovati kvantitativne i kvalitativne izmene vodnog režima;1.8. kontroliše sprovođenje vodne dozvole;1.9. osmatra i kontroliše planove za upravljanje rečnog sliva;1.10.kontroliše realizovanje planova i programa autoriteta;1.11. kontroliše način korišćenja objekata i postrojenja;1.12. kontroliše rezultate merenja, količine i kvaliteta upotrebljenih zagađenih voda kao i materijala vađenih iz vodotokova;1.13. kontrolše funkcijonisanje i ispravnost postrojenja za prečišćavanje voda;1.14. kontroliše ispravnost i delovanje zaštitnih vodnih objekata i objekata za korišćenje voda;1.15.kontroliše ispravnost opreme za utvrđivanje količina upotrebljene vode i izručenih zagađenih voda;...

⁶ Dubetska i ostali protiv Ukrajine

⁷Zakon br.02/L-78 o javnom zdravstvu, član 6, sta. 6.1, i, Nacionalni Institut o javnom zdravstvu Kosova (NIJZK) je odgovorni organ koji “*proučava uticaj faktora sredine na zdravlje stanovništva i predlaže zaštitne mere za sprečavanje štetnih efekata za zdravlje.*” Institut po stavu 6.2 je nadležan da u slučaju potrebe “*predlaže*

uticaja zagađenja na zdravlje građana. niti su pružili dokaze o preduzimanju prekršajnih ili krivičnih mera.

53. Dana 14. februara 2020. godine, IO je primila od NIJZK-a izveštaj o proceni aktuelnog sanitarno-higijenskog i epidemiološkog stanja u Opštini Gračanica, u naselju Laplje Selo i okolini, od zagađenja reke Gračanke. Prema navodima NIJZK-u osim zahteva od IO-a oni nisu primili ni jedan zahtev od drugih relevantnih institucija za procenu stanja reke. U vezi sa zagađenjem reke izveštavano je 2015. godine, u Izveštaju o stanju voda u Republici Kosovo,⁸ koji je objavljen od strane MŽSPP, u kome se ističe: *“kvalitet vode reke Gračanke konstantno se ocenjuje zagađenim kao rezultat crpljenja vode iz rudnika Kišnice i Artane. Ima visoke vrednosti električne provodljivosti i sulfatnih jona i da tokom tople letnje sezone ova reka se suši.”* Štaviše, NIJZK obaveštava da je u novembru 2018. godine, Hidrometeorološki Institut Kosova (HMIK) uzeo 6 uzoraka za laboratorijsko ispitivanje, 3 uzorka duž rečnog toka i 3 uzorka iz bunara u blizini reke. Uzorci su rezultirali prekoračenjem parametarnih vrednosti BPK⁹, a deterđenti i fosfati potvrđuju hemijsku kontaminaciju vode u reci. Prema rezultatima laboratorijskih analiza i terenskih nalaza, institut je utvrdio da je zagađenje vode rezultat aktivnosti koje se odvijaju u blizini reke i direktnog ispuštanja neobrađene vode. Između ostalog NIJZK je informisan od direktora za zdravstvo u Opštini Gračanica, da je poslednjih godina od 5 opštinskih centara porodične medicine u ovoj opštini zabeležen porast slučajeva respiratornih oboljenja.
54. Ombudsman u nedostatku bilo kog argumenta koji bi dokazao tendenciju nadležnih organa, posebno inspektorata da saraduje sa drugim institucijama za rešavanje problema, i na osnovu informacija NIJZK-a, prema kome *“NIJZK-u osim zahteva od IO-a nije primio ni jedan zahtev od drugih relevantnih institucija za procenu stanja reke”*, nalazi da član 34 Zakona za inspektorat životne sredine, voda, prirode, prostornog planiranja i izgradnje izričito predviđa da: *“Inspektor može da zahteva u okviru inspeksijskog postupka mišljenje i stručnu saradnju relevantnih institucija, ako je potrebno za pravilnu procenu činjeničnog stanja.”*
55. Ocenjuje se zabrinjavajućim podatak koji je primljen od NIJZK-a, prem kome na osnovu podataka Departmana za epidemiologiju ne vrši se nikakvo izveštavanje bilo koje prirode od strane zdravstvenih ustanova Opštine Gračanice o javnim zdravstvenim problemima i posebno o zaraznim bolestima. Institut je izrazio zabrinutost zbog epidemiološke situacije u ovoj opštini, posebno u selu Laplje Selo, a prema njima situacija je trenutno mirna, ali nesigurna da li je ovaj problem hroničan i još uvek nastavlja da ostane nerešen. Ovom prilikom NIJZK je preporučio i tražio od Opštine Gračanica, Opštine Priština i MŽSPP da u okviru svojih nadležnosti preduzmu neophodne radnje, kao neophodne mere za prevazilaženje aktuelnog problema i zaštitu zdravlja građana, za:
- *uređenje i održavanje korita reke Gračanke na celom području;*
  - *da se nastavi sa inspekcijom i istraživanjem ispuštanja otpadnih voda, posebno materije koja je na površini reke definisana belom bojom;*

---

i preduzima stručne radnje i preporučuje nadležnim institucijama otklanjanje otkrivenih nedostataka i bilo kojeg štetnog efekta po zdravlje.”

⁸ MŽSPP, Izveštaj o stanju voda u Republici Kosova, 2015, str.61, [https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Raporti_i_ujreve_i_2015_shqip_\(2\).pdf](https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Raporti_i_ujreve_i_2015_shqip_(2).pdf)

⁹ Biohemijska potrošnja kiseonika

- da se nastavi sa redovnim praćenjem kvaliteta vode duž rečnog toka reke Gračanka.
- da se očisti korito reke od otpada, da se ukloni ševar i preostali sloj mulja, kako bi se oslobodio prostor za prirodni protok vode u reci;
- da sprovede mere zaštite vodnih resursa u skladu sa važećim zakonodavstvom za zaštićena sanitarna područja;
- da Direkcija za zdravstvo Opštine Gračanica izveštava o zaraznim i nezaraznim bolestima u Departmanu za epidemiologiju NIJZK-a; itd.

Štaviše, NIJZK je dao konkretne preporuke u pogledu čišćenja otpada, dislokacije deponije otpada, stvaranje sistema za upravljanje istima itd.

56. Imajući u vidu informaciju dobijenu od NIJZK-a, prema kojoj na osnovu podataka iz Departmana za epidemiologiju, ne vrši se nikakvo izveštavanje bilo koje prirode od strane zdravstvenih ustanova Opštine Gračanice o javnim zdravstvenim problemima i posebno o zaraznim bolestima, Ombudsman procenjuje da su takvi propusti u suprotnosti sa interesima građana i članom 17 Zakona br. 031-040 o lokalnoj samoupravi, po kome opštine imaju isključivu nadležnost u pogledu "javnog zdravstva".
57. Na osnovu informacija dobijenih od NIJZK-a, u vezi sa kontinuiranim zagađenjem reke Gračanke, Ombudsman procenjuje da opština Gračanica nije uspjela da pruži informacije o stanovnicima područja zahvaćenog zagađenjem, o rizicima po njihovo zdravlje i, kao i da preduzima odgovarajuće mere zaštite prava na uživanje u zdravom i sigurnom životnom okruženju.
58. Ombudsman nalazi da je ESLJP u slučaju sličnom sa osvim pitanjem, *Tătar protiv Rumunije* koji se odnosi na ispuštanje u reku zagađene vode koja sadrži natrijum cijanid iz fabrike za preradu zlatne rude i uticaja na životnu sredinu, mada nije bilo zvaničnog dokumenta koji bi jasno dokazao uticaj aktivnosti na zdravlje ljudi i životnu sredinu, ESLJP je na osnovu studija uticaja ispuštanja na životnu sredinu koje je podnela tužena država, zaključio da postoji ozbiljna i značajna pretnja za dobrobit podnosilaca zahteva, a država je imala pozitivnu obavezu da preduzme razumne i dovoljne mere da se zaštite prava zainteresovanih strana, da pruži informacije o rizicima po njihovo zdravlje, kako bi se poštovali njihovi privatni životi, domovi i, uopšte, kako bi se obezbedilo zdravo i sigurno okruženje. Prema ESLJP, "podnosioci zahteva mora da su živeli u stanju košmara i stanju istaknute nesigurnosti zbog pasivnog pristupa nacionalnih vlasti" i strahu zbog nastavka aktivnosti.
59. ESLJP, u slučaju *Guerra i drugi protiv Italije*, koji se odnosi na neuspeh države da ispuni svoje obaveze za sprečavanje zagađenja, ocenio je da tužena država nije ispunila svoju pozitivnu obavezu da obezbedi pravo podnosilaca žalbe da se poštuje njihov privatni i porodični život, što je protivno članu 8, Konvencije.
60. Iako je IO obavešten od Regionalne uprave za rečne slivove/Ministarstva da je ista dostavila jedan zahtev opštinama kojim je tražila da opštine podnose predloge projekata u oblasti voda, uključujući analitički i izazove i potrebu za preduzimanje mera, IO nije obaveštena da li je ministarstvo primilo predlog projekta od Opštine Gračanica.

61. Štaviše, Autoritet/Ministarstvo kao nadležni organ za izradu plana za upravljanje vodama¹⁰, u svom odgovoru nije pružio nijednu informaciju, koja bi dokazala planove za poboljšanje stanja reke Gračanke, posebno planove koji se odnose na izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, iako Zakon o vodama u članu 26, stav 3, [Vodni režim] precizira da: *“Intervenisanje u cilju poboljšanja, rehabilitacije i održavanja statusa vode, vrše se u skladu sa planovima za upravljanje rečnim slivovima.”*
62. Iako na osnovu odgovora od 28. januara 2020. godine, koji je dostavljen od Regionalne uprave za rečne slivove, IO je obavešten da je MŽSPP putem projekta koji je realizovan 2019. godine, nastavilo sa čišćenjem i regulisanjem toka reke do crkve Lapljeg Sela, na osnovu stanja na terenu Ombudsman smatra da bilo koja mera koja je preduzeta do sada od strane relevantnih autoriteta rezultirala je kao neuspešna za efektivno rešavanje slučaja. Takođe, Ombudsman procenjuje da obaveštenju koje je primljeno od Autoriteta, nadostajala su potrebna objašnjenja, bilo je pogrešnih pozivanja na pravnu osnovu, i u suprotnosti je sa situacijom na terenu koju su verifikovali i lično zvaničnici IO-a, a takođe, je u suprotnosti i sa informacijama izveštaja NIJZK-a od 14. februara 2020. godine, koji procenjuje da se radi o velikom zagađenju navedne reke.
63. Skupština Republike Kosovo, je dana 25. januara 2018. godine, usvojila rezoluciju o Ciljevima održivog razvoja (SDG). Agenda za održivi razvoj 2030, pruža zajednički plan mira i prosperiteta za naše ljude i našu planetu, za sada i u budućnosti. 17 Ciljeva Održivog globalnog razvoja hitan su poziv za postupanje svih razvijenih i zemalja u razvoju za globalno partnerstvo u njihovoj primeni. Cilj 6.3 izričito naglašava poboljšanje kvaliteta vode prepolovljujući procenat otpadnih voda: *„6.3. Do 2030. godine da se poboljša kvalitet vode smanjujući zagađenje, eliminišući odlaganje otpada i minimiziranjem hemijskih izliva i drugih opasnih materija, prepolovljujući procenat neobrađene kanalizacije i povećavajući značajno sigurno recikliranje i ponovnu upotrebu na globalnom nivou. ”*

Konstatacija Ombudsmana

64. Ombudsman, na osnovu prikupljenih nalaza i činjenica, analize između Međunarodnih instrumenata, Ustava zemlje, kao i relevantnih zakona koji garantuju poštovanje ljudskih prava, i utvrđuju pravila za ispunjavanje pozitivnih obaveza od strane države, zaključuje da je neizvršavanje odgovornosti nadležnih organa za zaštitu reka efikasnim merama uticalo na ograničavanje prava na sigurno i zdravo okruženje zagarantovano članom 52 Ustava, pravo na privatnost, uz mogućnost kršenja prava na život, garantovano članom 25 Ustava.
65. Ombudsman ocenjuje da opštine Gračanice i Prištine, a posebno Ministarstvo nisu uspele da preduzimaju efektivne mere za zaštitu i saniranje zagađenja reke Gračanke i da primene zakonodavstvo na snazi, uprkos uticaju zagađenja na razvoj i održivu upotrebu reke i uticaju na javno zdravlje i životnu sredinu.
66. Ombudsman, na osnovu odgovora koji je dobio od Autoriteta/ministarstva, procenjuje da Ministarstvo nije uspeo da ispunji zakonsku obavezu primene Zakona o vodama i drugih zakona iz oblasti životne sredine, što bi obezbedilo zaštitu reke Gračanke, a takođe i nije

---

¹⁰ Zakon o vodama Kosova, član 22, stav 1.6, Zadaci i odgovornosti Autoriteta, *“izrađuje planove za menadžiranje voda za sliv;”*

uspelo da dokaže da je izradilo planove koji bi garantovali poboljšanje reke Gračanke, što je predviđeno posebnim planom.

67. Ombudsman u nedostatku dokaza koji bi argumentovali preduzimanje inspeksijskih mera od strane inspektorata na dva nivoa, zaključuje neuspeh u izvršavanju zakonskih obaveza od strane inspektorata na oba nivoa, uprkos širokoj granici odgovornosti utvrđenoj u važećem zakonu.
68. Ombudsman, smatra da je nesaradnja opština i ministarstva dovoljan pokazatelj nedostatka interesa da se nađe mogućnosti za rešavanje pitanja, što bi garantovalo poštovanje prava na sigurno i zdravo okruženje, što je suprotno članu 52. Ustava Republike Kosovo [Odgovornost za Životnu Sredinu] koji određuje obavezu svakoga da zaštiti životnu sredinu
69. Ombudsman, podsećajući da je sigurno i zdravo okruženje neophodno za potpuno uživanje ljudskih prava, u skladu sa članom 135. stav 3, Ustava Republike Kosovo: “[...] ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere onda kada primijeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa”, i u skladu sa članom 18, stav 1.2 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu :

PREPORUČUJE

- 1. Da Opština Gračanica u skladu sa nadležnostima i zakonskim ovlašćenjima preduzima sve potrebne i efektivne radnje za suzbijanje zagađenja i čišćenje reke Gračanka u Gračanici.**
- 2. Da Opština Priština u skladu sa nadležnostima i zakonskim ovlašćenjima preduzima sve potrebne i efektivne radnje za suzbijanje zagađenja i čišćenje reke Gračanka unutar njene teritorije.**
- 3. Da Ministarstvo ekonomije i životne sredine, u skladu sa nadležnostima i zakonskim ovlašćenjima i u saradnji sa svim nadležnim opštinskim vlastima prati i nadgleda radove i aktivnosti preduzete za zaštitu reke od zagađenja.**
- 4. Da Direkcija za zdravstvo i socijalnu zaštitu Opštine Gračanica izveštava NIJK-u u vezi sa epidemiološkim i zdravstvenim stanjem stanovnika.**

U skladu sa članom 132., stav 3., Ustava Republike Kosovo („Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom.“) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („Autoriteti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja.“), ljubazno vas molimo da nas informišete o aktivnostima koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari

Ombudsman

U prilogu:

Izveštaj Nacionalnog Instituta za Javno Zdravstvo Kosova, od 14 februara 2020. godine, o proceni sanitarno-higijenskog i epidemiološkog stanja reke Gračanka, kod Lapljeg Sela.